

2009-2013 DÖNEMİNDE KKTC'DEKİ TİCARİ BANKALARIN PERFORMANS ANALİZİ

PERFORMANCE ANALYSIS OF COMMERCIAL BANKS IN TRNC DURING THE PERIOD OF 2009-2013

Yrd. Doç. Dr. Osman Aziz ALTAY
İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi
Lefke Avrupa Üniversitesi
oaltay@eul.edu.tr

Lütfi Akdeniz OLCAN
İktisadi ve İdari Bilimler Lefke
Avrupa Üniversitesi
lutfiolkcan1989@gmail.com

Received 22 September 2015 – Accepted 26 October 2015
Gönderim 22 Eylül 2015 – Kabul 26 Ekim 2015

Öz: *Bu çalışmada 2009-2013 yılları arasında KKTC'de faaliyet gösteren ticari bankaların performansları değerlendirilmiştir. Bu doğrultuda, verimlilik, aktif yapısı ve kalitesi, sermaye yeterlilik, kaldıraç (leverage), döviz pozisyonu, likidite, büyüme ve karlılık oranları örnekleme oluşturan dokuz bankaya uygulanmıştır. Metodoloji oran ve trend analizinden oluşmaktadır. Bu çalışma seçilen bankaların performansını aktif büyüklüklerine göre irdelemektedir. Ayrıca, makalede şube ve yerel banka performans kıyaslaması da yapılmıştır. Genel olarak, büyük ölçekli bankalar en iyi performans değerlerine sahiptir. Şube ve yerel banka kıyaslamasından ise şube bankaların performansının yerel bankalara göre bu dönemde daha iyi olduğu anlaşılmaktadır.*

Anahtar Kelimeler: *Ticari bankalar, yerel bankalar, şube bankalar, performans analizi*

Abstract: *In this study, the performance of the commercial banks operating in TRNC during 2009-2013 has been evaluated. In this context, efficiency, asset structure and quality, capital sufficiency, leverage, foreign currency position, liquidity, growth and profitability ratios have been applied to a sample of nine banks. Methodology is comprised of ratio and trend analyses. This study examines performance of selected banks according to their asset sizes. Additionally, in this article, performance comparison of foreign branch banks and local banks has also been made. Generally, large size banks have the best performance values. As for the comparison of foreign branch bank and local bank performance, foreign branch banks have been found to have relatively better performance during this period.*

Keywords: *commercial banks, local banks, foreign branch banks, performance analysis*

1. GİRİŞ

Bu çalışmada 2009-2013 döneminde KKTC'deki Ticari Bankaların performans analizi geniş bir spektrum çerçevesinde verimlilik, likidite, karlılık, varlık yapısı ve kalitesi, döviz pozisyonu, kaldıraç düzeyi (leverage), sermaye yeterliliği, büyüme hızını irdelemek suretiyle değerlendirilmiştir. Çalışmanın amacı, oran ve trend analizlerini kullanarak KKTC'deki farklı aktif büyüklüklere sahip bankaların 5 yıllık zaman diliminde sergiledikleri performansı saptamak ve ortaya koymaktır. Ayrıca bu çalışma ile KKTC'deki bankaların performansını kendi içlerinde göreceli olarak iyileştirebilmeleri doğrultusunda uygun bir zemin ortaya koymak amaçlanmaktadır. Çalışmanın sadece beş yıllık bir dönemle sınırlı tutulmasının nedeni seçilmiş olan bankalarda sürekli bilgi mevcudiyetini sağlamak ve makul sürede sonuç elde etmektir. KKTC'deki ticari bankaların toplam mevcudu 22 adet olup bu çalışmada örneklem büyüklüğü 9 bankadan oluşmaktadır. Literatür taraması sayesinde dünyada, KKTC'de ve Türkiye'de bu çalışmaya benzer çalışmaların yapıp yapılmadığı araştırılmıştır. KKTC'de benzer çalışmalara rastlanmamakla birlikte dünyada ve Türkiye'de benzerlerine rastlanmıştır ancak bazı makaleler performans analizi başlığını kullanmakla birlikte sadece karlılığı veya sermaye yeterliliğini ölçmüştür. Örneklem bankaların aktif büyüklüklerine göre sınıflandırıldığından küçük, orta ve büyük ölçekli bankalar için bir performans değerlendirmesine ve aynı zamanda birbirleri ile kıyaslama yapılmasına da imkan vermektedir. Analizden sonraki sonuç bölümünde ise KKTC'deki ticari bankaların performansı hakkında analiz bulguları ışığında varılan sonuçlar yer almaktadır.

2. LİTERATÜR TARAMASI

2. 1. Türk Bankalarını Konu Alan Çalışmalar

Abdüllayev (2013), çalışmasında 2005-2008 yılları arasını baz almıştır. Türk bankacılık sektörüne CAMELS analizini uygulamıştır. CAMELS bileşenleri C (sermaye yeterliliği), A (aktif kalitesi), M (yönetim yeterliliği), E(kazanç durumu), L (likidite), S (piyasa risklerine duyarlılık) şeklindedir. Bu analiz 2005 yılından 2008 yılına kadar mevduat bankalarının CAMELS notunda iyileşme gerçekleştiğini ortaya koymuştur. Ayrıca genel CAMELS notunun en yüksek olduğu yılın 2008 yılı olduğunu tesbit etmiştir.

Bumin (2009), 2002-2008 dönemi verilerini esas aldığı çalışmasında bankaları fonksiyonlarına ve sahiplik yapılarına göre gruplandırmıştır. 2001'de devreye sokulan "bankacılık sektörü yeniden yapılandırma programı" çerçevesinde gerçekleştirilen reformlar bankacılık sektörünün karlılığını artırmıştır. Bu çalışma bu durumu desteklemekle birlikte 2008 yılında karlılığın düştüğünü de ortaya koymaktadır.

Demirel vd. (2013), çalışmalarında bankaları kamu, özel ve yabancı mevduat bankaları olarak ayırmışlar daha sonra faaliyet oranları ve karlılık göstergelerini zaman serisi-panel veri analizi yöntemi ile karşılaştırmışlardır. Karlılık oranları çatısı altındaki aktif karlılığı, net faiz marjı, öz kaynak karlılığı ve diğer faaliyet giderleri/toplam aktifler gibi oranlar bu çalışmanın ölçütlerini oluşturmaktadır. Sonuç olarak kamu bankalarının özel ve yabancı bankalara kıyasla daha verimli olduğu, özel bankaların ise diğerlerine göre daha karlı olduğu ortaya çıkmıştır.

Kaya (2001), çalışmasında 1997 yılı ile 2000 yılı Türk bankacılık sektörüne uzaktan gözetim ve yerinden denetimin bir aracı olan CAMELS analizini uygulamıştır. CAMELS analizinden edinilen sonuçlar sayesinde verilen notlar 2000 yılında 1997 yılına göre kötüleşme olduğunu ortaya koymuştur. Bankalar aktif büyüklüğüne göre gruplandırılmıştır. Bu doğrultuda 1997 yılında küçük ölçekli bankaların genel CAMELS notu diğerlerine göre daha iyi durumdadır. 2000 yılında ise üstünlük büyük bankalara geçmiştir. Ayrıca CAMELS değerleri ile TMSF (Tasarruf ve Mevduat Sigorta Fonu) bünyesine alınma ilişkisi irdelenmiş ve genel CAMELS notu iyileştikçe riskin azaldığı saptanmıştır. Bankaların CAMELS performansında farklılaşma olup olmadığını anlayabilmek için non-parametrik test yapılmış, 2000 yılında 1997 yılına göre farklılaşma olduğu anlaşılmış fakat bunun TMSF bünyesine giren bankalardan kaynaklandığı tespit edilmiştir.

Sarıtaş ve Saray (2012), çalışmalarında 2002-2009 dönemine ait karlılık performansı oran analizi yöntemini Türk bankacılık sektörüne uygulamışlardır. Yaşanan krizlerin olumsuz etkilediği ekonomiyi düzeltmek için hükümet tarafından uygulanan “Güçlü Ekonomiye Geçiş Programının” bir basamağı olan bankacılık sektörü yeniden yapılandırma programı 2001 yılında devreye sokulmuştur. Bu yüzden 2002-2009 dönemi analiz edilmiştir. Tüm bunlar ışığında varılan sonuç 2002-2009 döneminde kârlılığın arttığı fakat 2008 döneminde yaşanan küresel ekonomik kriz nedeniyle karlılığın düştüğü şeklindedir.

Taşkın (2011), çalışmasında 1995-2000 yıllarını baz alarak ticari bankaların performanslarının etkilendiği içsel ve dışsal faktörleri bulmaya çalışmıştır. Çalışmada yöntem olarak panel veri analizi kullanılmıştır. Banka performans ölçütü olarak Aktif Karlılığı (ROA), Net Faiz Marjı (NFM) ve Öz Kaynak Karlılığı (ROE) den oluşan oranlar kullanılmıştır. Bu doğrultuda makroekonomik ve mikroekonomik unsurların yukarıdaki performans ölçütlerini ne yönde etkilediğini irdelenmiştir. Sonuç olarak bankaların performansının mikro değişkenlerden kaynaklandığı ortaya çıkmıştır.

2. 2. Yabancı Bankaları Konu Alan Çalışmalar

Halkos ve Salamouris (2004), çalışmalarında non-parametrik analiz tekniği olan veri zarflama analizini kullanarak Yunan bankacılık sektörünün performansını ölçmeye çalışmışlardır. Bu doğrultuda, önerilen finansal verimlilik oranlarını 1997 ile 1999 yılları arasındaki dönemi kapsayacak şekilde Yunan bankalarına uygulamışlardır. Önerilen model verimli bankalar ile verimli olmayanları karşılaştırma imkânı sunmaktadır. Bu çalışma önerilen oranları çıktı ölçümü olarak kullandığından diğer banka performans analizi çalışmalarından ayrılmaktadır. Veri zarflama analizi oran analizinin bir alternatifi veya tamamlayıcısı olarak kullanılabilir. Burada amaç organizasyonun performansını değerlendirmektir. Çalışmadan edinilen sonuçlar bankaların aktif büyüklüğü arttıkça verimliliğinde arttığı yönündedir. Ayrıca verimlilikteki artış küçük bankaların sayılarında azalışa neden olduğu ve bunun da birleşme veya devralma yoluyla meydana geldiğini vurgulamaktadır. Banka sahipliğinin eldeğişimi ile son dönem performansı arasında herhangi bir sistematik ilişki olmadığı da varılan sonuçlardan bir tanesidir.

Kosmidou ve Zopounidis (2008), çalışmalarında 2003-2004 dönemini baz almışlardır. Bu doğrultuda Yunanistan'daki ticari ve kooperatif bankalarının performans ve verimliliğini değerlendirmeye çalışmışlardır. Yunan bankaları

performansına göre değerlendirilmiş ve sıralanan sonuçlar sayesinde bir bankanın rakipleri karşısındaki zayıflığı ya da dayanıklılığı bulunmaya çalışılmıştır. Elde edilen sonuçlardan ticari bankaların müşteri çekmek ve endekslerini iyileştirmek için yeni hesaplar açtığını gösterirken kooperatif bankalarının karlarını ve pazar paylarını genişletmeye çalıştığı anlaşılmaktadır. Bu durumun ise finansal endekslerin kötüleşmesine yol açtığını tesbit etmiştir.

Kumbirai ve Webb (2010), çalışmalarında Güney Afrika ticari bankalarının performans ölçümünü yapmışlardır. 2005-2009 dönemi baz alınmıştır. Finansal oranlar ölçüm aracı olarak kullanılmıştır. Bu doğrultuda karlılık, likidite ve kredi kalitesi hakkında bilgi verilmeye çalışılmıştır. Tüm bunlar 5 büyük Güney Afrika ticari bankasına uygulanmıştır. İlk 2 yıl için tüm bankaların performansında artış vardır. 2007 krizi ile bu iyileşme yerini kötüleşmeye bırakmış ve 2008-2009'da zirveye ulaşmıştır. Bununla birlikte karlılıkta düşüş, likidite düzeyinde kötüleşme ve kredi kalitesinde de kötüleşme yaşanmıştır.

Povilaitis ve diğerleri (2013), çalışmalarında Litvanya'daki bankaların performans sonuçlarını analiz etmeye çalışmışlardır. Ana amaçları banka performansını etkileyen göstergeleri Temel Bileşen Analizi (Principal Component Method) yöntemi ile değerlendirmektir. Çalışmada 2008-2012 yılları arasındaki dönem esas alınmıştır. Karlılık, likidite, sermaye yeterlilik, verimlilik ve leverage oranları bu çalışmada kullanılmıştır. Analiz sonrası varılan sonuç Scandinavian Capital bankalarının benzer yapıya sahip olduğunu ortaya koymakta ve karşılaştırıldığı zaman da Litvanya bankalarının, Scandinavian Capital bankalarına göre daha iyi performans sonuçlarına sahip olduğu yönündedir.

Shah ve Jan (2013), çalışmalarında Pakistan'daki özel bankaların finansal performansını ele almıştır ve çalışmada kullanılan verileri Pakistan Devlet Bankasından edinmişlerdir. Örneklem Pakistan'ın en iyi 10 özel ticari bankasından oluşmaktadır. Bu çalışmada regresyon analizi ve korelasyon teknikleri kullanılmıştır. Elde edilen sonuçlar, banka büyüklüğünün ve operasyonel verimliliğin aktif karlılığı ile negatif ilişkili olduğu, aktif yönetim oranı ile pozitif ilişkili olduğu yönündedir. Ayrıca banka büyüklüğü faiz geliri ile pozitif ilişkilidir. Bunun yanı sıra operasyonel verimlilik, faiz geliri ile negatif ilişkilidir.

3. METODOLOJİ VE VERİ ANALİZİ

Bu çalışma KKTC'deki ticari bankaların performansını ölçmeyi amaçladığından çalışmanın evreni KKTC'deki ticari bankalardan oluşmaktadır. Evren aktif büyüklüğüne göre 3 gruba ayrılmıştır. Bunlar sırası ile büyük, küçük ve orta ölçekli bankalardır. Daha sonra her gruptan 1 şube bankası ve 2 yerel banka seçilmiştir. Seçilen bankaları aktif büyüklüğüne göre ayıracak olursak, Kıbrıs Faisal İslam Bank, Akfinans Bank ve ING Bank küçük ölçekli, Limasol Türk Koop Bank, T. Garanti Bank ve As Bank orta ölçekli, Creditwest Bank, T. İş Bank ve K. T. Koop Merkez Bank büyük ölçekli bankalardır. Şube ve yerel banka ayrımı yapacak olursak, T. Garanti Bank, ING Bank ve T. İş Bank şube bankaları, diğerleri ise yerel bankalardır. Tüm bu sınıflandırmaları kapsayan ve büyüklüğü 9 olan bir örneklem oluşturulmuştur. Örneklem türü yukarıda izlenen yöntemle göre olasılıklı örnekleme türü altındaki tabakalı sistemdir.

Performans ölçümüne yarayan likidite, karlılık, döviz pozisyonu, verimlilik, büyüme, aktif yapısı ve kalitesi, kaldıraç (leverage) düzeyi ve sermaye yeterliliğini gösteren oranlar KKTC Merkez Bankasının web sitesinden edinilen bilanço ve gelir tablolarındaki veriler kullanılarak hesaplanmış, 2009 ve 2013 yılları arasındaki her yıl için örnekleme oluşturan 9 bankaya uygulanmış ve bankaların performansı ile ilgili bir sonuca varılmaya çalışılmıştır. Ayrıca 2009 yılı sonuçları 2013 yılı sonuçları ile karşılaştırılmış ve örnekleme oluşturan küçük, orta ve büyük ölçekli bankalarda yaşanan ilerleme ve gerilemeler belirlenmeye çalışılmıştır. Son olarak performans değerlendirilmesi için kullanılan oranlardan elde edilen sonuçlar göz önünde bulundurularak şube bankalar ile yerel bankalar arasında bir kıyaslama yapılmıştır. Tüm bunlar bu çalışmadaki metodolojinin oran ve trend analizinden oluştuğunu ortaya koymaktadır.

4. ANALİZ

Bu bölümde verimlilik, aktif yapısı ve kalitesi düzeyi, sermaye yeterliliği, kaldıraç (leverage), döviz pozisyon riski, likidite düzeyi, büyüme ve karlılık durumunu ölçmek için kullanılan çeşitli oran sonuçları analiz edilmeye çalışılmıştır. Bu doğrultuda, verimliliği ölçmek amacı ile Personel Giderleri/Toplam Aktif (PER.GİD/TA) kullanılmıştır (Akgüç, 2012). Aktif yapısı ve kalitesi düzeyini ölçmek amacı ile Takipteki Krediler/Toplam Aktif (TAK.KR/TA) ile Ortaklık Payları/Toplam Özkaynak (OP/TÖ) oranlarından faydalanılmıştır (Akgüç, 2012). Sermaye yeterliliğini değerlendirmek için İç Sermaye Yaratımı/Toplam Aktif (İSY/TA) ile Toplam Özkaynaklar/Duran Aktifler (TÖ/DA) oranlarından çıkan sonuçlar dikkate alınmıştır (Akgüç, 2012). Kaldıraç (leverage) durumunu değerlendirmek için Yabancı Kaynaklar/Toplam Aktif (YK/TA) oranı kullanılmıştır (VanHorne ve Wachowicz, 2009). Döviz pozisyon riskini ölçmek amacı ile ilk aşamada Yabancı Para Pasifler/Toplam Aktif (YP.P/TA) oranı kullanılmıştır (Akgüç, 2012). İkinci aşamada ise Yabancı Para Aktif/Yabancı Para Pasif (YP.A/YP.P) oranından faydalanılmıştır (Abdüllayev, 2013). Likidite durumunu ölçmek amacı ile Likit Değerler/Mevduat (LD/MEV) ile Likit Değerler/Kısa Süreli Yükümlülükler (LD/KSY) oranları kullanılmıştır (Akgüç, 2012). Büyümedeki başarıyı ölçebilmek için Faaliyet Karı Artış Hızı (FKAH) ile Net Kar Artış Hızı (NKAH) oranları kullanılmıştır (Akgüç, 2012). Son olarak karlılığı ölçmek amacı ile ilk aşamada Net Faiz Marjı (NFM)'dan faydalanılmıştır (Rose, 1999). İkinci aşamada Net Faiz Dışı Gelirler Marjı (NFDGM) kullanılmıştır (Tunay ve Silpar, 2006). Üçüncü aşamada ise Aktif Karlılığı (ROA)'dan çıkan sonuçlar dikkate alınmıştır (Akgüç, 2012).

4. 1. Verimlilik Analizi

Verimliliği ölçebilmek için kullanılan PER.GİD/TA (Personel Giderleri/Toplam Aktif) oran sonuçları Tablo 1’de mevcuttur :

Tablo 1: Verimlilik Oran Sonuçları

	Verimlilik Oranı				
	2009	2010	2011	2012	2013
	PER.GİD/TA	PER.GİD/TA	PER.GİD/TA	PER.GİD/TA	PER.GİD/TA
Kıbrıs Faisal İslam Bank	0,0090	0,0124	0,0114	0,0190	0,0195
Akfinans Bank	0,0347	0,0322	0,0300	0,0295	0,0264
ING Bank	0,0325	0,0448	0,0445	0,0449	0,0349
Limasol Türk Koop Bank	0,0298	0,0255	0,0230	0,0243	0,0196
As Bank	0,0159	0,0155	0,0143	0,0141	0,0131
Türkiye Garanti Bankası	0,0117	0,0100	0,0094	0,0113	0,0120
Creditwest	0,0218	0,0207	0,0181	0,0170	0,0138
K.T. Koop Merkez Bankası	0,0145	0,0149	0,0124	0,0114	0,0104
Türkiye İş Bankası	0,0120	0,0134	0,0123	0,0127	0,0131

2009’dan 2013 yılına kadar olan zaman zarfında en verimli bankaların genelde büyük ölçekli bankalar olduğu görülmektedir.

2009’dan 2013’e gelindiğinde büyük ve orta ölçekli bankalar lehine düşüşler yaşanmıştır. Bu da büyük ve orta ölçekli bankaların 5 yıl içerisinde verimlilik açısından en güçlü iyileşme eğilimine sahip olduğunu göstermektedir.

2009 ve 2013 yılındaki sonuçlar baz alınarak şube ve yerel bankalar kıyaslanacak olunursa her 2 yılda da şube bankalarının yerel bankalara göre daha verimli olduğu ortaya çıkmaktadır.

4. 2. Varlık Yapısı ve Kalitesi Analizi

Varlık yapısı ve kalitesini ölçmek amacı ile kullanılan TAK.KR/TA (Takipteki Krediler/Toplam Aktif) ve OP/TÖ (Ortaklık Payları/Toplam Özkaynaklar) oran sonuçları Tablo 2’de mevcuttur :

Tablo 2: Varlık Yapısı ve Kalitesi Oranları

	Varlık Yapısı ve Kalitesi Oranları									
	2009		2010		2011		2012		2013	
	TAK. KR/TA	OP/TÖ	TAK. KR/TA	OP/TÖ	TAK. KR/TA	OP/TÖ	TAK. KR/TA	OP/TÖ	TAK. KR/TA	OP/TÖ
Kıbrıs Faisal İslam Bank	0	0	0,0106	0	0,0089	0	0,0091	0	0,0066	0
Akfinans Bank	0,056	0,029	0,0722	0,024	0,0540	0,0238	0,0500	0,0221	0,0437	0,0205
ING Bank	0,011	0	0,0163	0	0,0147	0	0,0292	0	0,0287	0
Limasol Türk Koop Bank	0,062	0,016	0,0585	0,013	0,0587	0,0103	0,0615	0,0088	0,0482	0,0072
As Bank	0,065	0,022	0,0541	0,017	0,0471	0,0256	0,0441	0,0223	0,0518	0,0229
Türkiye Garanti Bankası	0,012	0	0,0162	0	0,0142	0	0,0186	0	0,0225	0
Creditwest	0,057	0,012	0,0577	0,004	0,0537	0,0035	0,0510	0,0029	0,0415	0,0024
K.T. Koop Merkez Bankası	0,023	0,0250	0,0251	0,0227	0,0297	0,0168	0,0274	0	0,0234	0
Türkiye İş Bankası	0,013	0	0,0148	0	0,0124	0	0,0107	0	0,0111	0

Tablo 2’deki sonuçlar 5 yıllık zaman zarfında genel olarak en güçlü varlık yapısı ve kalitesine sahip bankaların küçük ölçekli bankalar olduğunu ortaya koymakta, varlık yapısı ve kalitesinin genelde orta ölçekli bankalar için zayıf olduğunu göstermektedir.

2009’dan 2013’e kadar olan zaman aralığında varlık yapısı ve kalitesi açısından en yüksekiyeleşme trendine sahip bankaların büyük ölçekli bankalar olduğu ortaya çıkmaktadır.

2009 ve 2013 yıllarındaki TAK.KR/TA ve OP/TÖ oran sonuçları karşılaştırıldığında hem 2009 hem de 2013 yılında şube bankalarının aktif yapısı ve kalitesi yerel bankalara kıyasla daha iyidir.

4. 3. Sermaye Yeterlilik Analizi

Sermaye yeterliliğini ölçmek amacı ile İSY/TA (İç Sermaye Yaratımı/Toplam Aktif) ve TÖ/DA (Toplam Özkaynaklar/Duran Aktifler) oranları kullanılmıştır.

Sermaye yeterliliği için yapılan analiz gözönünde bulundurulduğunda, 5 yıllık zaman zarfında sermaye yeterliliği en iyi olan bankalar büyük ölçekli bankalar iken, küçük ve orta ölçekli bankalarda sermaye yeterliliğinin tatminkar düzeyde olmadığı anlaşılmaktadır.

2009'dan 2013'e kadar olan 5 yıllık dönemde büyük ve orta ölçekli bankalar sermaye yeterliliği açısından en fazla büyümeyi yakalamışlardır.

2009 ve 2013 yılları İSY/TA ve TÖ/DA oran sonuçlarına bakıldığında her 2 yılda da şube bankalarının yerel bankalara kıyasla sermaye yeterliliği açısından daha güçlü olduğu anlaşılmaktadır.

Yukarıda belirtilen sermaye yeterliliğini ölçmek amacı ile kullanılan İSY/TA ve TÖ/DA oran sonuçları aşağıdaki Tablo 3'de mevcuttur :

Tablo 3: Sermaye Yeterlilik Oranları

	Sermaye Yeterlilik Oranları									
	2009		2010		2011		2012		2013	
	İSY/TA	TÖ/DA	İSY/TA	TÖ/DA	İSY/TA	TÖ/DA	İSY/TA	TÖ/DA	İSY/TA	TÖ/DA
Kıbrıs Faisal İslam Bank	-0,0160	2,1049	-0,0490	1,7359	-0,0347	1,7822	-0,0387	1,9389	-0,0342	2,1976
Akfinans Bank	0,0102	1,4287	0,0332	1,2150	0,0339	1,3662	0,0124	1,3872	0,0179	1,5153
ING Bank	0,0371	7,4025	0,0558	8,9006	0,0347	3,4393	0,0362	3,2476	0,0310	3,5408
Limasol Türk Koop Bank	0,0001	0,8418	0,0076	0,8761	0,0199	1,2464	0,0238	1,4939	0,02665	1,6732
As Bank	0,0174	1,9481	0,0328	2,4212	0,0276	2,0765	0,0323	2,5578	0,02667	1,4000
Türkiye Garanti Bankası	0,0519	5,9990	0,0600	6,3576	0,0724	5,9661	0,0516	6,5946	0,0572	7,2007
Creditwest	0,0567	0,4536	0,0647	0,7261	0,0712	3,5498	0,0688	3,0680	0,0630	2,9858
K.T. Koop Merkez Bankası	0,0597	2,5892	0,0632	2,6986	0,0679	3,5135	0,0692	3,7647	0,0671	6,0385
Türkiye İş Bankası	0,0308	11,7757	0,0362	15,5852	0,0395	25,8060	0,0486	16,2208	0,0424	18,2145

4. 4. Kaldıraç (Leverage) Analizi

Kaldıraç durumunu belirlemek için kullanılan YK/TA (Yabancı Kaynaklar/Toplam Aktif) oran sonuçları Tablo 4’de mevcuttur :

Tablo 4: Kaldıraç (Leverage) Oranı

	Leverage (Kaldıraç) Oranı				
	2009	2010	2011	2012	2013
	YK/TA	YK/TA	YK/TA	YK/TA	YK/TA
Kıbrıs Faisal İslam Bank	0,7418	0,7946	0,8202	0,7889	0,7759
Akfinans Bank	0,8485	0,8476	0,8662	0,8746	0,8914
ING Bank	0,8727	0,8296	0,8559	0,8417	0,8637
Limasol Türk Koop Bank	0,9452	0,9504	0,9423	0,9401	0,9445
As Bank	0,9316	0,9217	0,9334	0,9319	0,9420
Türkiye Garanti Bankası	0,9320	0,9280	0,9183	0,9143	0,9174
Creditwest	0,9217	0,9184	0,9152	0,9204	0,9292
K.T. Koop Merkez Bankası	0,9293	0,9253	0,9206	0,9184	0,9214
Türkiye İş Bankası	0,9282	0,9226	0,8724	0,8695	0,8908

Yukarıdaki sonuçlardan anlaşıldığı üzere, kaldıraç (leverage) açısından en iyi durumda olan bankaların küçük ölçekli bankalar olduğu, kısacası finansal riskin küçük ölçekli bankalar için en düşük olduğu, en kötü durumda olan bankaların orta ölçekli bankalar olduğu, bir başka deyişle finansal riskin orta ölçekli bankalar için en yüksek olduğu ortaya çıkmaktadır.

2009- 2013 döneminde büyük ve orta ölçekli bankalar genelde kaldıraç açısından en yüksek artış trendini yakalamıştır.

Şube ve yerel banka kıyaslamasından çıkan sonuç, 2009 yılında hem şube ve hem de yerel bankaların kaldıraç (leverage) düzeyinin düşük olduğunu, 2013 yılında ise sadece şube bankalarının kaldıraç düzeyinin düşük olduğunu ortaya koymaktadır.

4. 5. Döviz Pozisyon Analizi

Döviz pozisyon riskini ölçmek için kullanılan YP.P/TA (Yabancı Para Pasifler/Toplam Aktifler) ile YP.A/YP.P (Yabancı Para Aktifler/Yabancı Para Pasifler) oran sonuçları Tablo 5’de mevcuttur :

Tablo 5: Döviz Pozisyon Oranları

	Döviz Pozisyon Oranları									
	2009		2010		2011		2012		2013	
	YP.P/ TA	YP.A/ YP.P	YP.P/ TA	YP.A /YP. P	YP.P/ TA	YP.A/ YP. P	YP.P/ TA	YP.A/ YP. P	YP.P/ TA	YP.A/ YP. P
Kıbrıs Faisal İslam Bank	0,601	1,1261	0,6243	1,0461	0,605	1,1079	0,618	1,0560	0,580	1,1364
Akfinans Bank	0,433	1,0061	0,3795	1,0096	0,393	0,9672	0,376	1,0162	0,400	0,9945
ING Bank	0,303	0,9975	0,1316	1,0103	0,144	1,0261	0,074	1,0187	0,084	0,9883
Limasol Türk Koop Bank	0,463	0,9936	0,4661	1,0047	0,449	0,9950	0,429	0,9475	0,441	1,0017
As Bank	0,462	0,9698	0,4367	0,9518	0,470	0,9881	0,448	1,0062	0,515	0,9843
Türkiye Garanti Bankası	0,505	1,00000	0,4297	0,9999	0,390	0,9999	0,444	1	0,397	1
Creditwest	0,309	1,0076	0,3103	0,9950	0,328	0,9879	0,313	1,0179	0,368	0,9886
K.T. Koop Merkez Bankası	0,204	1,2082	0,2188	1,1957	0,232	1,1991	0,216	1,1849	0,264	1,2097
Türkiye İş Bankası	0,550	1,0252	0,5024	1,0515	0,463	1,0867	0,470	1,0285	0,477	1,0060

Tablo 5’deki sonuçlar büyük ölçekli bankaların en düşük döviz pozisyon riskine sahip olduğunu ortaya koymaktadır. Diğer taraftan orta ölçekli bankalar en yüksek döviz pozisyon riskine sahiptir.

2009’dan 2013’e kadar olan 5 yıllık zaman diliminde orta ölçekli bankalarda döviz pozisyon riskinde en fazla iyileşme sağlanmıştır.

2009 ve 2013 yılları YPP/TA ve YPA/YPP oran sonuçları karşılaştırıldığında her 2 yılda da yerel bankaların döviz pozisyon riski şube bankalara kıyasla daha düşük seviyededir.

4. 6. Likidite Analizi

Likidite düzeyini ölçmek için kullanılan LD/MEV (Likit Değerler/Mevduat Toplamı) ile LD/KSY (Likit Değerler/Kısa Süreli Yükümlülükler) oran sonuçları Tablo 6’da mevcuttur

Tablo 6: Likidite Oranları

	Likidite Oranları									
	2009		2010		2011		2012		2013	
	LD/ MEV	LD/ KSY	LD/ MEV	LD/ KSY	LD/ MEV	LD/ KSY	LD/ MEV	LD/ KSY	LD/ MEV	LD/ KSY
Kıbrıs Faisal İslam Bank	0,2808	0,2808	0,2064	0,2064	0,2016	0,0877	0,2143	0,2143	0,3142	0,3142
Akfinans Bank	0,3249	0,3249	0,3050	0,3050	0,2463	0,1120	0,2633	0,2633	0,2584	0,2584
ING Bank	0,6846	0,4898	0,4075	0,2396	0,2903	0,1217	0,2010	0,1881	0,4374	0,1953
Limasol Türk Koop Bank	0,3404	0,3375	0,3393	0,3391	0,3047	0,1443	0,2468	0,2468	0,3021	0,2975
As Bank	0,5474	0,5410	0,5558	0,5493	0,4605	0,2084	0,4460	0,4365	0,4230	0,4135
Türkiye Garanti Bankası	0,5408	0,5144	0,4525	0,4332	0,3811	0,1623	0,4440	0,3958	0,3971	0,3688
Creditwest	0,3726	0,3137	0,3469	0,3020	0,3371	0,1464	0,3340	0,3250	0,3502	0,3298
K.T. Koop Merkez Bankası	0,2613	0,2557	0,2050	0,1998	0,2092	0,0957	0,2207	0,2132	0,2630	0,2569
Türkiye İş Bankası	0,6561	0,6381	0,6216	0,6149	0,6258	0,2863	0,4302	0,4079	0,2682	0,2521

Likidite açısından yapılan analiz, 2009’dan 2013’e kadar olan 5 yıllık süreçte, genelde orta ölçekli bankaların likidite düzeyinin en iyi durumda olduğunu ortaya koyarken, küçük ölçekli bankaların likidite düzeyinin en düşük seviyede olduğunu açığa çıkarmaktadır.

2009’dan 2013’e gelindiğinde büyük ölçekli bankaların likidite açısından en güçlü iyileşmeyi yakaladığı görülmüştür.

2009 ve 2013 yılları karşılaştırılarak yapılan analiz sayesinde hem 2009 hem de 2013 yıllarında şube bankaların likidite açısından yerel bankalara kıyasla daha iyi durumda olduğu anlaşılmaktadır.

4.7. Büyüme Analizi

Büyüme durumunu ölçmek için FKAH (Faaliyet Karı Artış Hızı) ve NKAH (Net Kar Artış Hızı) oranları kullanılmıştır.

2009 ve 2013 yılları arasındaki 5 yıllık zaman zarfını baz alan büyümeyi ölçmek amacı ile yapılan analiz, büyük ve orta ölçekli bankaların büyümede en başarılı bankalar olduğunu ortaya koymuştur. Bu analiz, büyümede en başarısız bankaların küçük ölçekli bankalar olduğunu açıkça göstermektedir.

2009 ve 2013 yılları arasındaki zaman diliminde en iyi büyüme trendine sahip bankalar orta ölçekli bankalardır.

Şube ve yerel banka kıyaslaması için yapılan 2009-2013 FKAH ve NKAH oran sonuçları karşılaştırılmasından, her 2 yılda da yerel bankaların şube bankalara göre büyümede daha başarılı olduğu ortaya çıkmaktadır.

Yukarıda büyümeyi ölçmek amacı ile kullanılan FKAH ve NKAH oran sonuçları aşağıdaki Tablo 7’de mevcuttur :

Tablo 7: Büyüme Oranları

	Büyüme Oranları							
	2010		2011		2012		2013	
	FKAH	NKAH	FKAH	NKAH	FKAH	NKAH	FKAH	NKAH
Kıbrıs Faisal İslam Bank	% -252,86	%1982,4255	%-123,039	%-123,039	% 146,9385	% 146,9385	% 34,4369	34,4369
Akfinans Bank	%356,4291	%343,7789	%-70,8950	%-70,6834	%40,4319	%42,1688	%30,7840	31,8159
ING Bank	% 13,7915	% 15,9650	%-67,1950	%-60,6985	%-26,9188	%-25,617	%-11,269	-12,407
Limasol Türk Koop Bank	%-26,7527	%-24,4408	%102,6652	%105,4726	%-46,5591	%-48,9787	%91,6928	92,9193
As Bank	%189,1899	%179,8801	%-54,6585	%-53,8310	%52,8013	%48,9050	%-75,313	-72,826
Türkiye Garanti Bankası	%31,7252	%27,3428	%50,2084	%47,0548	%-10,970	%-21,5178	%37,3853	48,5113
Creditwest	%125,5959	%127,5433	%34,6895	%33,6816	%2,5121	%4,2904	%27,8651	26,9265
K.T. Koop Merkez Bankası	%-19,3754	%-20,8318	%184,6842	%193,5648	%-33,3066	%-32,2723	%26,6422	25,8943
Türkiye İş Bankası	%15,8220	%15,3594	%41,3465	%39,4170	%37,3196	%36,3960	%-1,1079	-0,6366

4. 8. Karlılık Analizi

Karlılık durumunu ölçmek için NFM (Net Faiz Marjı), NFDGM (Net Faiz Dışı Gelirler Marjı) ile ROA (Aktif Karlılığı) oranları kullanılmıştır.

2009 ve 2013 yılları arasındaki 5 yıllık süreçte, bu çalışmada karlılık ölçütü olarak kabul edilen NFM, NFDGM ve ROA oran sonuçları göz önünde bulundurularak yapılan analiz sonucunda, en karlı bankaların büyük ölçekli bankalar olduğu ortaya çıkarken, karı en düşük bankaların küçük ölçekli bankalar olduğu saptanmıştır.

2009'dan 2013'e kadar geçen 5 yıllık zaman diliminde büyük ölçekli bankalar karlılık açısından en iyi artış eğilimini göstermiştir.

2009 ve 2013 yıllarındaki NFM, NFDGM ve ROA değerleri karşılaştırıldığında, 2009 ve 2013 yıllarında şube bankaların yerel bankalara kıyasla daha karlı oldukları ortaya çıkmaktadır. Karlılığı ölçmek için kullanılan NFM, NFDGM ve ROA oran sonuçları aşağıdaki Tablo 8'de mevcuttur :

Tablo 8: Karlılık Oranları

	Karlılık Oranları														
	2009			2010			2011			2012			2013		
	NFM	NFDGM	ROA	NFM	NFDGM	ROA	NFM	NFDGM	ROA	NFM	NFDGM	ROA	NFM	NFDGM	ROA
Kıbrıs Faisal İslam Bank	0,0014	-0,0010	-0,0017	-0,0165	-0,0199	-0,0341	-0,0030	0,0093	0,0066	-0,0078	0,0037	-0,0031	-0,0082	0,0038	-0,0034
Akfinans Bank	0,0716	-0,0504	0,0065	0,1185	-0,0632	0,0246	0,0587	-0,0419	0,0060	0,0595	-0,0409	0,0074	0,0530	-0,0365	0,0079
ING Bank	0,0690	-0,0327	0,0259	0,0949	-0,0425	0,0382	0,0816	-0,0609	0,0143	0,0903	-0,0693	0,0119	0,0794	-0,0637	0,0090
Limasol Türk Koop Bank	0,0431	-0,0228	0,0132	0,0384	-0,0260	0,0074	0,0403	-0,0218	0,0133	0,0338	-0,0238	0,0060	0,0239	-0,0120	0,0087
As Bank	0,0470	-0,0322	0,0090	0,0415	-0,0097	0,0226	0,0376	-0,0244	0,0088	0,0333	-0,0159	0,0121	0,0267	-0,0213	0,0028
Türkiye Garanti Bankası	0,0462	-0,0157	0,0241	0,0365	-0,0068	0,0228	0,0424	-0,0077	0,0260	0,0493	-0,0227	0,0171	0,0390	-0,0123	0,0189
Creditwest	0,0715	-0,0418	0,0125	0,0623	-0,0256	0,0224	0,0510	-0,0180	0,0239	0,0407	-0,0137	0,0196	0,0335	-0,0085	0,0181
K.T. Koop Merkez Bankası	0,0319	-0,0246	0,0050	0,0348	-0,0288	0,0040	0,0338	-0,0208	0,0106	0,0291	-0,0208	0,0066	0,0168	-0,0083	0,0072
Türkiye İş Bankası	0,0506	-0,0229	0,0210	0,0469	-0,0151	0,0243	0,0470	-0,0101	0,0277	0,0541	-0,0070	0,0351	0,0518	-0,0138	0,0285

5. SONUÇ

Bu çalışmada verimlilik, karlılık, aktif yapısı ve kalitesi, likidite, döviz pozisyonu, büyüme, kaldıraç (leverage) ve sermaye yeterlilik oranları kullanılarak performans değerlendirilmesi yapılmaya çalışılmıştır. Bu oranlardan elde edilen sonuçlar analiz bölümünde incelenmiş ve tablolandırılmıştır. Performansı ölçmek amacı ile kullanılan söz konusu oranlardan elde edilen sonuçlar değerlendirildiğinde 2009-2013 beş yıllık zaman diliminde büyük ölçekli bankaların en iyi verimlilik, sermaye yeterlilik, döviz pozisyonu ve karlılık, küçük ölçekli bankaların en iyi aktif yapısı ve kalitesi ve kaldıraç (leverage), orta ölçekli bankaların en iyi likidite değerlerine sahip olduğu görülmektedir. Ayrıca trend analizinden elde edilen sonuçlara bakıldığında hem büyük hemde orta ölçekli bankaların 5 yıllık zaman zarfında verimlilik, sermaye yeterlilik ve kaldıraç (leverage) düzeylerinde diğer bankalara kıyasla daha güçlü iyileşmeler olduğu, büyük ölçekli bankaların aktif yapısı ve kalitesi, likidite ve karlılıkta diğer bankalara kıyasla daha iyi ilerlemeler katettiği, orta ölçekli bankaların ise döviz pozisyon ve büyümede diğer bankalara kıyasla daha güçlü iyileşmeler sağladığı anlaşılmıştır. Tüm bunlara ilaveten çalışmanın olanak sağladığı şube ve yerel banka kıyaslamasından şube bankalarının verimlilik, aktif yapısı ve kalitesi, sermaye yeterlilik, kaldıraç (leverage), likidite ve karlılık açısından yerel bankalara kıyasla daha iyi durumda olduğu anlaşılırken yerel bankalar döviz pozisyonu ve büyümede daha iyi durumdadır.

2009'dan 2013'e kadar geçen 5 yıllık zaman diliminde, genel olarak performansı en iyi bankalar büyük ölçekli bankalardır. 2009-2013 döneminde performansında en güçlü iyileşme olan bankalar genelde yine büyük ölçekli bankalardır. 2009 ve 2013 yılında yapılan karşılaştırmalı analizler sayesinde varılan sonuç şube bankalarının yerel bankalara kıyasla daha iyi performans sergilediği yönündedir.

Yukarıda belirtilen sonuçlar ışığında, uzun vadede küçük ölçekli bankaların birleşmek suretiyle daha rekabet edebilir bir duruma gelebileceği ve performans açısından başarı trendini artırma yolunda daha fazla ve daha hızlı mesafe katedebilecekleri düşünülmektedir.

Bu çalışmanın konusu olmamakla beraber, ileriki çalışmalarda hangi mikro faktörlerin başarıyı ne ölçüde etkilediğini ortaya koyabilmek açısından faktör analizleri ve çok değişkenli regresyon analizleri yapmak suretiyle KKTC'deki bankacılık sektörüne daha fazla ışık tutulabilir. Ayrıca bu çerçevede bankaların performansı kamu ve özel banka ayrıştırması yapılarak da irdelenebilir.

KAYNAKÇA

Abdullayev, M. (2013), "Türk Bankacılık Sektöründe Dezenflasyon Sürecinde CAMELS Analizi", *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, (37): 97-112. http://birimler.dpu.edu.tr/app/views/panel/ckfinder/userfiles/17/files/DERG_/37/97-112.pdf, Erişim Tarihi: 13 Mayıs 2015

Akgüç, Ö. (2012), *Banka Finansal Tablolarının Analizi*, İstanbul: Arayış Basım ve Yayıncılık San. ve Tic. Ltd. Şti.

Bumin, M. (2009), "Türk Bankacılık Sektörünün Karlılık Analizi: 2002-2008", *Maliye Finans Yazıları*, 23(84): 39-60.

Demirel, E., Atakiş, A. ve Abacıoğlu, S. (2013), “Bankacılık Faaliyet Oranlarının Panel Veri Analizi: Türkiye’deki Kamu, Özel ve Yabancı Sermayeli Bankaların Durumu”, *Muhasebe ve Finansman Dergisi*, (59): 101-112.

Halkos, G. E. ve Salamouris, D. S. (2004), “Efficiency Measurement of the Greek Commercial Banks With the Use of Financial Ratios: A Data Envelopment Analysis Approach”, *Management Accounting Research*, 15(2): 201-224.

Jaseviciene, F., Povilaitis, B. ve Vidzbelyte, S. (2013), “Commercial Banks Performance 2008-2012”, *Business, Management and Education*, 11(2): 189-208.

Kaya, Y. T. (2001), “Türk Bankacılık Sektöründe CAMELS Analizi”, *Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu, MSPD Çalışma Raporları: 2001/6*. www.bddk.org.tr/websitesi/turkce/Raporlar/Calisma_Raporlari/12732001-6.pdf, Erişim Tarihi: 15 Aralık 2014.

Kosmidou, K. ve Zopounidis, C. (2008), “Measurament of Bank Performance in Greece”, *South-Eastern Europe Journal of Economics*, 1: 79-95. <http://www.asecu.gr/Seeje/issue10/kosmidou.pdf>, Erişim Tarihi: 14 Mayıs 2015,

Kumbirai, M. ve Webb, R. (2010), “A Financial Ratio Anlysis of Commercial Bank Performance in South Africa”, *African Review of Economics and Finance*, 2(1): 30-53.

Rose, P. S. (1999), *Commercial Bank Management*, Singapore: McGraw-Hill International Edition.

Sarıtaş, H. ve Saray, C. (2012), “Türk Bankacılık Sektörünün Kârlılık Performansının Analizi”, *Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (11), 23-37. <http://kutuphane.pamukkale.edu.tr/dokuman/d001336.pdf>, Erişim tarihi: 13 Mayıs 2015.

Shah, S. Q. ve Jan, R. (2014), Analysis of Financial Performance of Private Banks in Pakistan, *Social and Behavioral Sciences*, 109: 1021-1025. <http://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S1877042813052221>, Erişim tarihi: 14 Mayıs 2015.

Taşkın, F. D. (2011), “Türkiyede Ticari Bankaların Performansını Etkileyen Faktörler”, *Ege Akademik Bakış Dergisi*, 11(2): 289-298.

Tunay, K. B. ve Silpar, A. M. (2006), “Türk Ticari Bankacılık Sektöründe Kârlılığa Dayalı Performans Analizi-I”, *Türkiye Bankalar Birliği, Araştırma Tebliğleri Serisi*, Sayı: 2006-01.

VanHorne, J. C. ve Wachowicz, J. M. (2009), *Fundamental of Financial Management*, Harlow: Prentice Hall.

Osman Aziz ALTAY received both his BSBA (Hons.) and MBA (Hons.) degrees from Roosevelt University in Chicago. He then completed his PhD degree in Business Administration (Finance) at Çukurova University in Adana. He is currently assistant professor at European University of Lefke in the Faculty of Economics and Administrative Sciences. He is also head of Banking & Finance Department at the same University. His main

areas of interest are risk management in commercial banking and the effects of exchange rate risk on the performance of firms.

Osman Aziz ALTAY BSBA (Hons.) ve MBA (Hons.) derecelerini Roosevelt Üniversitesi Şikago'dan aldı. İşletme (finans) alanında Doktorasını Çukurova Üniversitesi Adana'da tamamlamıştır. Halen Lefke Avrupa Üniversitesi'nin İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesinde Yardımcı Doçent olarak görev yapmaktadır. Aynı Üniversite'nin Bankacılık ve Finans bölüm başkanlığını da sürdürmektedir. Ticari bankalarda risk yönetimi ve döviz kuru riskinin şirketler üzerindeki etkileri başlıca ilgi alanları arasındadır.

Lütfi Akdeniz OLCAN, graduated from Banking and Finance department at European University of Lefke. Also he holds a masters degree from business department of the same University. He was assistant at the European University of Lefke, Faculty of Economics and Administrative Sciences during the 2013-2014 and 2014-2015 academic years.

Lütfi Akdeniz OLCAN, lisans derecesini Lefke Avrupa Üniversitesinde Bankacılık ve Finans bölümünde tamamlamıştır. Yüksek lisans derecesini ise yine Lefke Avrupa Üniversitesi işletme bölümünde tamamlamıştır. 2013-2014 ve 2014-2015 Akademik yıllarını kapsayan iki yıl boyunca Lefke Avrupa Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesinde araştırma görevlisi olarak çalışmıştır.